

УДК 657

Здреник В.С., к.е.н.

Тернопільський національний економічний університет

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

У статті досліджено сучасні тенденції руху іноземних інвестицій в економіку України, зокрема визначено основних інвесторів та тенденцію розвитку інвестиційного потенціалу для залучення та ефективного використання іноземного капіталу.

Ключові слова: іноземні інвестиції, прямі іноземні інвестиції, інвестори, інвестиційна привабливість.

Zdrenyk V.

THE STATE AND PROSPECTS OF ATTRACTING FOREIGN INVESTMENTS TO THE ECONOMY OF UKRAINE

In the article there has been researched the current trend of movement of foreign investment in Ukraine, including basic trend of investors and potential to attract investment and efficient use of foreign capital.

Compared to traditional sources of financing, attracting foreign investment provides additional opportunities that lie in the use of foreign organizational and managerial experience, access to new technologies, development of export potential of businesses and the economy as a whole. This makes the relevance of research current trends and patterns of movement of foreign investments in Ukraine, determine the prospects for its activation. Attracting foreign investment is an important part of modern economic development strategy of Ukraine.

Foreign investment becomes important for economic development. World experience shows that without attracting foreign investment, without access to modern technology, it is hard for the country to get out of the economic crisis. It is advisable to note that Ukraine as a state in transition should consider attracting foreign investment in the context of structural change and economic growth. The priority tasks to be solved involving direct investment, are: structural reform of the economy, technological renewal of production, production of consumer goods, to overcome the dependence on imports.

Foreign direct investment, especially undertaken by international corporations in property and intangible economic benefits, enable recipient countries to achieve positive change that serves as the basis of innovation. That direct investment from the second half of the last century are a major factor in the integration of the national economy into the world economy.

The most significant obstacle for foreign investors in Ukraine are imperfect

relevant laws, political instability, lack of an effective system of insurance. Attempts to improve regulations led to frequent changes in Ukrainian legislation. Until recently proposed a single legislative act that was quite spent, universal. Therefore, despite the large number of scientific works of local authors on the characteristics and prospects of foreign investment in Ukraine, yet there is a need in a number of developments and common design solutions in the areas of the economy to better attract foreign investment.

Geographic structure of foreign investment is a significant problem, which clearly indicates the presence of major investors Cyprus - an offshore zone, which is not so much coming really foreign investment as returns illegally "removed" Ukrainian capital (which in itself is not bad, but reflects very different processes).

Ukraine could potentially be one of the leading countries in attracting investment. The country is rich in natural resources, skilled and cheap labor, has significant scientific and technical potential, existing infrastructure, a strong industrial base, huge domestic market sales and the successful integration of the global financial and commodity market. However, Ukraine has a negative investment image, due to political factors, so invisible is that the state in recent years has made tangible steps towards integration into the world economy. In Ukraine as a potential investment market, constant attention focused on various kinds of world institutions that have the goal on the basis of their research to inform the world community about the investment attractiveness of Ukraine.

The potential of Ukraine as one of the leading countries in attracting investment is quite high due to physical and demographic characteristics, however, a significant obstacle is the negative investment image. To improve the prospects of attracting foreign investment to Ukraine is important to implement an effective strategy, with diversification requires mandatory formation of an attractive investment environment specific to regions. Among the priorities of foreign investment include the creation in Ukraine of modern infrastructure, telecommunications, business infrastructure, transport, warehousing technically equipped.

Keywords: foreign investment, foreign direct investment, investors, investment attractiveness.

Здреник В.С.

СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ В ЭКОНОМИКУ УКРАИНЫ

В статье исследованы современные тенденции движения иностранных инвестиций в экономику Украины, в частности определены основные инвесторов и тенденцию развития инвестиционного потенциала для привлечения и эффективного использования иностранного капитала.

Ключевые слова: иностранные инвестиции, прямые иностранные инвестиции, инвесторы, инвестиционная привлекательность.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Порівняно з традиційними джерелами фінансування, залучення іноземних інвестицій дає додаткові можливості, які полягають у використанні зарубіжного організаційного та управлінського досвіду, доступу до новітніх технологій, розвитку експортного потенціалу підприємницьких структур та економіки в цілому. Це обумовлює актуальність дослідження сучасних тенденцій і закономірностей руху іноземних інвестицій в Україну, визначення перспектив його активізації. Залучення іноземних інвестицій є важливою складовою частиною сучасної стратегії економічного розвитку України.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Різноманітні аспекти іноземного інвестування є однією з найактуальніших тем дослідження багатьох зарубіжних науковців, зокрема Дж. Даннінга, Г. Райтера, Й. Пензеля, Н. Пайна, С. Томсона, А. Рагмена, Р. Вернона, Х. Шермана, Д. Шнайдера, Г. Клодта, П. Каймбаха та інших. українські вчені також багато зробили в цьому напрямку: О. Рога, В. Краківська, Б. Губський, В. Бодров, О. Гаврилюк, І. Бураковський, А. Гальчинський, Г. Климко, В. Новицький, В. Міщенко, І. Луніна, В. Сіденко, В. Степаненко, В. Шевченко та інші.

Цілі статті. Визначення сучасних тенденцій руху іноземних інвестицій у національну економіку, зокрема перспектив розвитку інвестиційного потенціалу для залучення та ефективного використання іноземного капіталу.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Іноземне інвестування набуває важливого значення для економічного розвитку. Світовий досвід свідчить, що без залучення іноземних інвестицій, не маючи доступу до сучасних технологій, країнам важко вийти з економічної кризи. Доцільно зазначити, що для України як держави з перехідною економікою необхідно розглядати залучення іноземних інвестицій у контексті структурних змін та економічного зростання. Пріоритетними завданнями, які необхідно вирішувати за участю прямих інвестицій, є: структурна реформа економіки, технологічне відновлення виробництва, виробництво товарів широкого вжитку,

подолання залежності країни від імпорту

У процесі іноземного інвестування вирізняються країни, які є основними інвесторами у інші країни, і країни, до яких спрямовуються іноземні інвестиції. Їх залучення регламентується державою з метою підтримки національних інтересів та пріоритетних галузей економіки.

Найістотношою перешкодою для діяльності іноземних інвесторів в Україні є недосконалість відповідного законодавства, політична нестабільність, відсутність дієвої системи страхування. Спроби вдосконалення нормативних актів зумовили часті зміни в українському законодавстві. До останнього часу не запропоновано жодного законодавчого акту, який би був достатньо відпрацьованим, універсальним. Тому, незважаючи на велику кількість наукових праць вітчизняних авторів щодо особливостей та перспектив іноземного інвестування в Україні, необхідна ще низка напрацювань та спільних проектних рішень у галузях економіки для більш ефективного залучення іноземних інвестицій.

Залучення коштів сприяє активізації інвестиційного процесу, впровадженню нових технологій, використанню передового зарубіжного досвіду, розвитку малого і середнього бізнесу та зростанню інвестиційного потенціалу території.

Іноземний капітал може мати доступ у всі сфери економіки без шкоди для національних інтересів, оскільки він не збільшує зовнішній борг а, навпаки, сприяє одержанню коштів для його погашення. Галузеві обмеження на приплив прямих інвестицій повинні поширюватись тільки у галузі, пов'язані з безпосередньою експлуатацією національних природних ресурсів, телекомунікаційний та супутниковий зв'язок тощо. Уряд повинен активно стимулювати іноземні інвестиції в основний капітал. Тільки вони можуть компенсувати зростаюче від'ємне сальдо за поточним рахунком платіжного балансу, яке формується під впливом зростання цін на енергоносії [1].

Прямі іноземні інвестиції, особливо які здійснюються міжнародними корпораціями в майно та нематеріальні економічні блага, дають можливість країнам-реципієнтам досягти позитивних змін, що слугує основою інноваційного розвитку. Саме прямі інвестиції з другої половини минулого століття стають одним з основних чинників інтеграції національної економіки у світове

господарство. Особливо це важливо для країн з перехідною економікою, для яких імпорт прямих підприємницьких капіталів:

- стає джерелом більш продуктивної техніки й технології, передових методів менеджменту та маркетингу;
- дає можливість збільшити виробничі потужності країни;
- сприяє розвитку національної науково-дослідницької бази;
- супроводжується розширенням і оновленням номенклатури виробництва на основі залучення в обіг нових ресурсів;
- стимулює конкуренцію і на цій основі підвищує ефективність виробництва;
- сприяє здійсненню більш ефективної реструктуризації економіки та створенню додаткових робочих місць;
- збільшує бюджетні надходження у вигляді податків, які сплачують прямі іноземні інвестори [3].

Потенційні іноземні інвестори перед тим, як вкладати кошти, детально та всебічно аналізують ступінь привабливості країни, того чи іншого регіону, підприємства, організації з метою зменшення ризиків. Для них основними ознаками привабливості інвестування можуть бути такі:

- характеристика та доступність місцевого ринку;
- сприятливе законодавче середовище та ступінь захисту іноземних інвесторів в країні;
- потенційний ринок праці (наявність кваліфікованої робочої сили та її вартість);
- законодавче регулювання можливостей вивозу інвестованого капіталу та прибутку;
- забезпечення захисту інтелектуальної власності;
- політична стабільність;
- сприятливий інвестиційний клімат;
- зовнішньоекономічна політика (квоти, митні бар'єри тощо) [2].

Розглянемо структуру та обсяг іноземного інвестування в економіку України. Обсяг залучених з початку інвестування прямих іноземних інвестицій в економіку України на 1 липня 2015 року становив 42,851 млрд доларів, що на 1,78 млрд доларів більше, ніж кварталом раніше.

Інвестиції надійшли зі 133 країн світу. Із країн ЄС із початку інвестування внесено 33,154 млрд доларів інвестицій, з інших країн світу - 9,696 млрд доларів.

До десятки основних країн-інвесторів, на які припадає більше 83% загального обсягу прямих інвестицій, входять: Кіпр - 12,274 млрд доларів, Німеччина - 5,489 млрд доларів, Нідерланди - 5,108 млрд доларів, РФ - 2,685 млрд доларів, Австрія - 2,354 млрд доларів, Велика Британія - 1,953 млрд доларів, Віргінські Острови - 1,872 млрд доларів, Франція - 1,539 млрд доларів, Швейцарія - 1,371 млрд доларів та Італія - 966,6 млн доларів.

Географічна структура іноземних інвестицій є суттєвою проблемою, про що наочно свідчить присутність серед головних інвесторів Кіпру – офшорної зони, з якої не стільки надходять дійсно іноземні інвестиції, скільки повертається нелегально «виведений» український капітал (що само по собі не погано, але відображає зовсім інші процеси). На другому місці заходиться Німеччина, обсяг інвестицій з цієї країни склав 5489 млн.дол. США.

Таблиця 1

Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал)
з країн ЄС в економіці України*

Країни	Обсяги прямих інвестицій на 01.07.2015 (млн.дол. США)	у % до підсумк у
Кіпр	12274,1	37,0
Німеччина	5489,0	16,6
Нідерланди	5108,0	15,4
Австрія	2354,3	7,1
Велика Британія	1953,9	5,9
Франція	1539,2	4,6
Італія	966,6	2,9
Польща	790,8	2,4
Угорщина	561,9	1,7
Люксембург	377,1	1,1
Інші країни ЄС	1740,0	5,3
Всього з країн ЄС-28	33154,9	100

* <http://ukrstat.gov.ua/> – офіційний сайт Державної служби статистики України

Наступного року експерти очікують на подвійне – з \$1,2 млрд до \$2,5 млрд – зростання притоку іноземних інвестицій в Україну та поступове зростання українського експорту. Ці дані було отримано на підставі співставлення прогнозів провідних українських економістів, у тому числі працівників наукових закладів Академії наук України, неурядових експертних центрів (таких як Міжнародний центр перспективних досліджень та CASE-Україна), а також комерційних організацій.

Згідно з консенсус-прогнозом, український експорт у 2016 році зросте з \$51,9 млрд до \$53,3 млрд. Обсяги ж імпорту товарів в Україну залишаться майже незмінними – \$54 млрд та \$54,4 млрд відповідно. Як наслідок, негативне сальдо зовнішньої торгівлі товарами та послугами зменшиться з \$2 млрд до \$1,2 млрд.

Україна потенційно може бути однією з провідних країн за залученням інвестицій. Країна багата на природні ресурси, кваліфіковану і дешеву робочу силу, має значний науково-технічний потенціал, наявну інфраструктуру, потужну виробничу базу, величезний внутрішній ринок збуту продукції та успішну інтеграцію у світовий фінансовий та товарний ринок. Однак Україна має досить негативний інвестиційний імідж, обумовлений політичними факторами, тому непомітним залишається те, що держава за останні роки зробила відчутні кроки в напрямку інтеграції в світову економіку. До України, як потенційного ринку інвестицій, прикута постійна увага світових інституцій різного спрямування, які мають за мету на основі своїх досліджень поінформувати світову спільноту щодо інвестиційної привабливості України.

Висновки. Потенціал Україна як однієї з провідних країн за залученням інвестицій досить високий завдяки природним та демографічним характеристикам, проте значною перешкодою залишається негативний інвестиційний імідж. Для підвищення перспективи залучення іноземних інвестицій для України важливим є впровадження ефективної стратегії, причому обов'язкової диверсифікації вимагає формування привабливого інвестиційного середовища з урахуванням специфіки регіонів. До числа пріоритетних напрямків іноземного інвестування слід віднести створення в Україні сучасної інфраструктури:

телекомунікації, ділову інфраструктур, транспорт, технічно оснащене складське господарство.

1. Боднар І. Проблеми залучення іноземних інвестицій в Україну на сучасному етапі / І. Боднар // Регіональна економіка. – № 4. – 2009. – С. 62 –70.
2. Бондаренко О.О. Залучення іноземних інвестицій як джерело економічного зростання / О.О.Бондаренко, К.С.Нижник // Проблеми економіки організацій та управління підприємствами. Вісник КНУТД. – №3. – 2014. – С. 88-95.
3. Кадеєва І.В. Прямі іноземні інвестиції як фактор становлення інноваційної економіки в Україні / І.В. Кадеєва // Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди «Економіка». – Вип. 14. – 2014. – С. 193-199.